

RECENZIA PUBLIKÁCIE

RADOSLAV IVANČÍK:

BEZPEČNOSŤ. TEORETICKO-METODOLOGICKÉ VÝCHODISKÁ

Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. 239 s.

ISBN 978-80-7380-873-0.

Ján BREZULA

Výskum bezpečnosti a jej dimenzií, kategórií, sektorov, aspektov či faktorov, ktoré ju ovplyvňujú, zohráva veľmi dôležitú úlohu vo vývoji celej ľudskej spoločnosti, osobitne v týchto veľmi premenlivých a turbulentných časoch, charakteristických bezprecedentným zhoršovaním globálneho i regionálneho bezpečnostného prostredia, prudkým zvyšovaním napätia v medzinárodných vzťahoch a rastom bezpečnostných hrozieb a rizík. Potreba prehlbovania výskumu bezpečnosti a aplikácie výsledkov výskumu do praxe bezprostredne súvisí aj s rastom napätia vo vnútri štátov z dôvodu vnútropolitického napätia a sporov, sociálno-ekonomickej nerovnosti, nestability, rastúcej kriminality, korupcie, organizovaného zločinu či náboženskej alebo etnickej neznášanlivosti.

V kontexte s vyššie uvedeným je preto potrebné oceniť, že renomované *Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk* v Plzni vydalo začiatkom tohto roku vedeckú publikáciu s hlavným názvom **Bezpečnosť** a podnázvom **Teoreticko-metodologické východiská**. Jej autorom je **plk. gšt. v. z. doc. Ing. Radoslav IVANČÍK, PhD. et PhD., MBA, MSc.**, aktuálne pôsobiaci ako vysokoškolský pedagóg na Akadémii Policajného zboru v Bratislave. Ide o publikačne veľmi známeho autora a spoluautora viacerých vedeckých monografií a vysokoškolských učebníc, desiatok vedeckých štúdií, článkov a príspevkov, ktorého bezpečnostnej a vedeckej komunite netreba nijako zvlášť predstavovať. Vo svojej tvorbe sa zaoberá predovšetkým problematikou národnej a medzinárodnej bezpečnosti, financovania obrany a bezpečnostného manažmentu.

Vzhľadom k tomu, že v Slovenskej republike, ale aj v Českej republike a v okolitých krajinách stále pretrvávajú v oblasti vedecko-odbornej literatúry nedostatok publikácií týkajúcich sa teórie bezpečnosti, spracovanie a vydanie recenzovanej vedeckej monografie považujem z hľadiska potrieb bezpečnostnej vedy, odbornosti, relevantnosti i aktuálnosti za veľmi žiaduce a potrebné.

Vedeckým cieľom autora publikácie je *„prispiieť k teoretickému výskumu bezpečnosti a k prehĺbeniu formujúcej sa teórie bezpečnosti prostredníctvom vymedzenia základných teoreticko-metodologických východísk jej skúmania ako zložitého, dynamického, multidimenzionálneho a multisektorového fenoménu, ktorý zásadným spôsobom ovplyvňuje život ľudí, či už ako jednotlivcov, sociálnych skupín alebo ľudskej civilizácie ako celku“* (Ivančík, 2022, s. 7). Stanovený vedecký cieľ publikácie autor napĺňa v piatich kapitolách.

V úvodnej kapitole sa Ivančík v rámci historického exkurzu zaoberá význačnými udalosťami a dokumentmi, ktoré zásadným spôsobom ovplyvnili formovanie agendy bezpečnosti v minulosti až do súčasnosti. Ide najmä o problematiku bezpečnosti úzko súvisiacu s Vestfálskym mierom, Viedenským kongresom, Európskym koncertom, Versailleským mierovým systémom a Postupimskou konferenciou. Bokom nenecháva ani otázky 1. a 2. svetovej vojny a na to nadväzuje analýzou bipolárneho a postbipolárneho obdobia. Prvú kapitolu uzatvára hodnotením aktuálneho vývoja v oblasti bezpečnosti v prvých dvoch desaťročiach 21. storočia.

V druhej kapitole napĺňa autor vedecký cieľ monografie prostredníctvom analýzy prístupov vybraných teoretických škôl (smerov) ku skúmaniu bezpečnosti, nakoľko v priebehu historického vývoja ľudskej civilizácie sa objavilo viacero teórií, ktoré sa zaoberajú otázkami moci, vzťahov medzi štátmi alebo v rámci štátov, a snažia sa riešiť problémy bezpečnosti, identifikácie a eliminácie bezpečnostných rizík a hrozieb, analyzovať príčiny vývoja a zmien v bezpečnostnom prostredí, a v neposlednom rade poskytovať ich pohľad na problémy spojené so zaisťovaním bezpečnosti na národnej i medzinárodnej úrovni.

Tretia kapitola je venovaná analýze súčasných teórií a prístupov k bezpečnosti, t. j. teóriám a prístupom, ktoré sa uplatňujú v bezpečnostnom výskume v 21. storočí. Ide o teórie a prístupy, ktorých vznik je bezprostredne spojený s aktuálnym dynamickým vývojom ľudskej civilizácie v treťom tisícročí, pričom nadväzuje na vývoj bezpečnostnej agendy v minulom storočí. Bezprostredne súvisí s fundamentálnymi zmenami v globálnom i regionálnom bezpečnostnom prostredí, ktoré nastali po skončení studenej vojny a rozpade bipolárneho usporiadania sveta v deväťdesiatych rokoch minulého storočia, a so zásadnými zmenami, ktoré výrazným spôsobom ovplyvnili vývoj vo sfére bezpečnosti v prvých dvoch desaťročiach nového milénia.

Vo štvrtej kapitole sa Ivančík zaoberá teoreticko-metodologickými a terminologickými východiskami skúmania bezpečnosti. V rámci komplexného a systémového prístupu definuje základné pojmy z oblasti bezpečnosti, primárne bezpečnosť, bezpečnostné prostredie, bezpečnostných aktérov, bezpečnostné hrozby, bezpečnostné riziká, bezpečnostnú situáciu a bezpečnostné výzvy. Zároveň vymedzuje tradičný (klasický) a nový (moderný) prístup ku skúmaniu bezpečnosti v spojitosti s užším a širším pohľadom na bezpečnosť, jej pozitívnym a negatívnym vymedzením a jednotlivými úrovňami, na ktorých pôsobia bezpečnostní aktéri.

Posledná, piata kapitola završuje úsilie autora o naplnenie stanovených cieľov recenzovanej publikácie. Vzhľadom na skutočnosť, že *„bezpečnosť predstavuje jednu*

z najvyšších hodnôt, ktorá je predpokladom rozvoja ľudstva, zárukou slobody ľudskej spoločnosti a zároveň predstavuje jednu zo základných ľudských potrieb, ktorú treba neustále rozvíjať, chrániť a uspokojovať“ (Ivančík, 2022, s. 115), posledná kapitola je zameraná na spracovanie teoretických východísk potrebných k prehĺbeniu formujúcej sa komplexnej teórie bezpečnosti.

Na základe vyššie uvedených faktov si dovoľím konštatovať, že hlavný cieľ i parciálne ciele vedeckej monografie boli splnené. Autor okrem analýzy, syntézy a komparácie spracovaných poznatkov, informácií a údajov zároveň načrtáva aj ďalšie možnosti riešenia nastolených problémov a dáva priestor na hodnotnú vedecko-odbornú diskusiu. Čitateľ, študent i pedagóg môžu získať cenné poznatky, ktoré dosiaľ neboli v takej ucelenej forme analyzované a prezentované. Zvolený spôsob prezentácie výsledkov skúmania umožňuje priblížiť skúmanú problematiku bezpečnosti aj v tejto oblasti neskúsenému čitateľovi. Vysoko odborná interpretácia výsledkov výskumu a informácií zároveň určite poskytne pridanú hodnotu aj odborníkovi z praxe v oblasti zaistovania bezpečnosti.

Záverom hodnotím recenzovanú vedeckú monografiu ako na vysokej vedeckej a odbornej úrovni spracované originálne a unikátne dielo, ktoré pomocou vhodne zvolených metód vedeckej práce, veľmi promptne reaguje na súčasné potreby teórie a praxe a vyplní medzeru v tejto oblasti formujúcej sa bezpečnostnej vedy. Som presvedčený, že vedecká monografia bude využívaná nielen študentmi a pedagógmi na všetkých stupňoch vysokoškolského štúdia viacerých vysokých škôl a univerzít na Slovensku i v Českej republike, ale aj na úrovni ostatných inštitúcií zaoberajúcich sa bezpečnostnými otázkami, a v neposlednom rade si nájde svoje miesto aj u zástupcov z radov bezpečnostnej komunity.

pplk. Ing. Ján Brezula, PhD., MBA, MSc.

Veliteľstvo Pozemných síl OS SR

Martina Rázusa 7, 911 01 Trenčín

tel.: 0960 338 620, 0903 824 779

e-mail: jan.brezula@mil.sk